

Παίρνουν τις δουλειές, κάνουν κακό στην οικονομία, υποβαθμίζουν την πολιτιστική ζωή της χώρας είναι μερικές από τις πολλές ξενοφοβικές δοξασίες που ασπάζεται η πλειοψηφία των Ελλήνων, παρόλο που η πραγματικότητα είναι άλλη
ΑΠΕ-ΜΠΕ / ΟΡΕΣΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

21.03.2017, 14:00

Ζούμε τον... μύθο μας για τους μετανάστες

Δημήτρης Αγγελίδης

A- A+

Παγιδευμένοι σε ξενοφοβικές δοξασίες που θέλουν τους μετανάστες να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην ελληνική οικονομία, να παίρνουν τις δουλειές των Ελλήνων εργαζομένων και να υποβαθμίζουν την πολιτιστική ζωή της χώρας μας εμφανίζονται οι περισσότεροι Έλληνες σε πρόσφατη έρευνα του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ).

Τα πορίσματα αυτά προκύπτουν από την έρευνα «Οι ανισότητες στον τομέα της υγείας στο μεταναστευτικό πληθυσμό (MIGHEAL)», η οποία υλοποιήθηκε από το ΕΚΚΕ σε συνεργασία με το Νορβηγικό Πανεπιστήμιο Επιστήμης και Τεχνολογίας (NTNU), υπό την επιστημονική ευθύνη της διευθύντριας Ερευνών Θεώνης Σταθοπούλου.

Η επιτόπια έρευνα πραγματοποιήθηκε το καλοκαίρι του 2016, σε μια περίοδο που σφραγίστηκε τόσο από τη συνεχιζόμενη οικονομική κρίση όσο και από την κρίση διαχείρισης της προσφυγικής και μεταναστευτικής ροής των τελευταίων ετών.

Τα βασικά ευρήματα ως προς τις στάσεις και αντιλήψεις των Ελλήνων και μεταναστών αναφορικά με τη μετανάστευση, που παρουσιάζει σήμερα αναλυτικά η «Εφ.Συν.», ότι το μεγαλύτερο μέρος της ελληνικής κοινωνίας θεωρεί τους μετανάστες απειλή για την οικονομία και για τον πολιτισμό, είναι μάλλον αναμενόμενα και επιβεβαιώνουν την τάση ανόδου της ξενοφοβίας σε περιόδους μεγάλης ανεργίας και οικονομικής κρίσης.

Δεν παύουν όμως να είναι ανησυχητικά, καθώς δείχνουν πόσο διαδεδομένος είναι ο μύθος της απειλής των μεταναστών, παρά τις μελέτες και τα στοιχεία που τον διαψεύδουν.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, το 65% των Ελλήνων θεωρεί ότι σε γενικές γραμμές είναι μάλλον αρνητικός για την ελληνική οικονομία ο ερχομός μεταναστών στην Ελλάδα, το 59% θεωρεί ότι οι μετανάστες παίρνουν τις δουλειές των Ελλήνων εργαζομένων, ενώ το 59% πιστεύει ότι οι μετανάστες παίρνουν από την Ελλάδα περισσότερα από όσα αφήνουν στον τόπο μας.

Αλλά και στην πιο γενική ερώτηση αν ο ερχομός των μεταναστών έκανε την Ελλάδα καλύτερο ή χειρότερο μέρος για να ζει κανείς, το 65% των Ελλήνων θεωρεί ότι την έκανε χειρότερο μέρος, ενώ και σε ό,τι αφορά την πολιτιστική μας ζωή, το 57% των Ελλήνων θεωρεί ότι έχει υποβαθμιστεί εξαιτίας του ερχομού των μεταναστών.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν και οι απόψεις των περισσότερων Ελλήνων σχετικά με τη διαχείριση της αυξημένης προσφυγικής ροής των τελευταίων ετών.

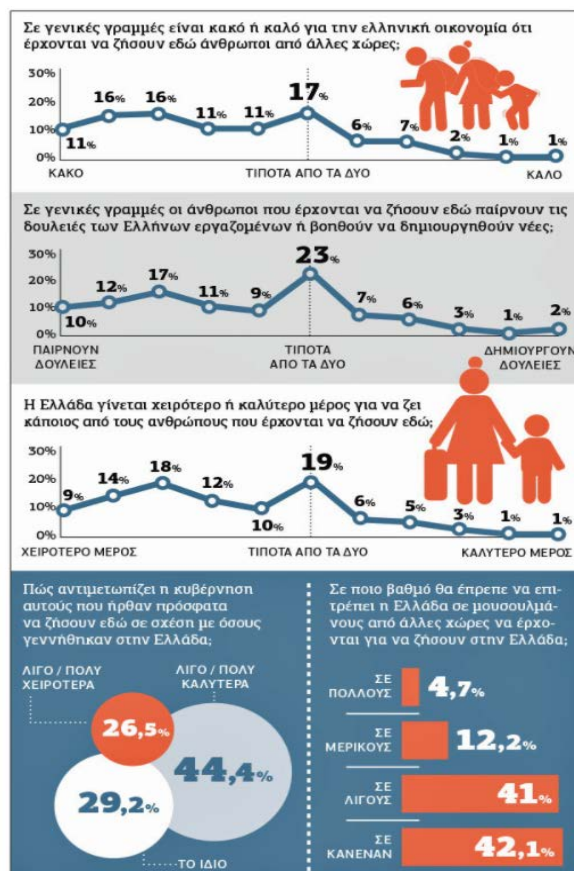
Το 44,4% θεωρεί ότι η κυβέρνηση μεταχειρίζεται τους πρόσφυγες και τους μετανάστες των τελευταίων ετών λίγο έως πολύ καλύτερα από ό,τι αντιμετωπίζει τους Έλληνες και το 29,2% ότι τους αντιμετωπίζει το ίδιο.

Επιπλέον, το 41% διαφωνεί, ανάμεσά τους κάποιοι έντονα, ότι θα έπρεπε να κρίνει η κυβέρνηση με γενναιοδωρία τις αιτήσεις ασύλου, ενώ το 29,8% ούτε διαφωνεί ούτε συμφωνεί και το 29,3% συμφωνεί.

Σε ανησυχητικά μεγάλο βαθμό βρίσκεται το ποσοστό όσων εκφράζουν έντονες επιφυλάξεις απέναντι στους μουσουλμάνους μετανάστες και πρόσφυγες, σε βαθμό που εμφανίζονται έτοιμοι να συνηγορήσουν σε ενδεχόμενη απαγόρευση εισόδου στη χώρα με αποκλειστικό κριτήριο το θρήσκευμα, απαγόρευση που θα ήταν φυσικά κατάφωρα αντισυνταγματική και θα ξεπερνούσε σε αυθαιρεσία ακόμα και το ακραίο διάταγμα του Αμερικανού προέδρου Τραμπ, που κατέπεσε στην αμερικανική δικαιοσύνη.

Ένα 42,1% φαίνεται να ασπάζεται την ακραία θέση ότι η Ελλάδα δεν θα έπρεπε να επιτρέψει σε κανένα μουσουλμάνο αλλοδαπό να έρθει να ζήσει στην Ελλάδα, ενώ το 41% θεωρεί ότι θα έπρεπε να επιτραπεί η είσοδος σε λίγους.

Αλλωστε, σε άλλη πανευρωπαϊκή έρευνα του Βασιλικού Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων Chatham House που δημοσιεύτηκε στις 7 Φεβρουαρίου, λίγο μετά το διάταγμα Τραμπ στις ΗΠΑ, το 58% των Ελλήνων συμφωνεί ότι πρέπει να σταματήσει η μετανάστευση από χώρες με βασική θρησκεία το Ισλάμ.

Διαφορετική στάση από τους Έλληνες κρατούν, όπως είναι φυσικό, οι ίδιοι οι μετανάστες, που απάντησαν κι αυτοί στις ερωτήσεις της έρευνας.

Το δείγμα περιλαμβάνει μετανάστες από 19 χώρες της Αφρικής, της Ασίας, της ανατολικής Ευρώπης, της Καραϊβικής και άλλων περιοχών, που ζουν στην Ελλάδα και μιλούν ελληνικά.

Χωριστή κατηγορία του δείγματος συνιστούν οι μετανάστες από την Αλβανία, καθώς αποτελούν τη μεγαλύτερη και μια από τις πιο παλιές μεταναστευτικές ομάδες που ζουν στην Ελλάδα, και θεωρήθηκε ότι ενδεχομένως να έχουν διαφορετική στάση απέναντι στη μετανάστευση, κάτι που ωστόσο δεν φαίνεται να επιβεβαιώνεται.

Αντιθέτως, τα αποτελέσματα δείχνουν πως οι Αλβανοί και οι υπόλοιποι μετανάστες δεν έχουν σημαντικές διαφορές στον τρόπο που αντιμετωπίζουν τη μετανάστευση, γεγονός που διαψεύδει τη διαδεδομένη αντίληψη πως οι Αλβανοί έχουν σε τέτοιο βαθμό ενταχθεί στην ελληνική κοινωνία ώστε υιοθετούν και αυτοί ξενοφοβικές αντιλήψεις απέναντι στους μετέπειτα μετανάστες άλλης καταγωγής.

Η πλειονότητα των Αλβανών και των μεταναστών άλλης καταγωγής θεωρούν ότι, σε γενικές γραμμές, είναι μάλλον θετική για την ελληνική οικονομία ο ερχομός μεταναστών στην Ελλάδα (44% των Αλβανών και 44% των μεταναστών άλλης καταγωγής), ότι οι μετανάστες δημιουργούν δουλειές στην Ελλάδα (54% και 40%), ότι αφήνουν περισσότερα στην ελληνική οικονομία από όσα παίρνουν (55% και 35%).

Θεωρούν επίσης ότι οι μετανάστες κάνουν καλύτερο μέρος την Ελλάδα (43% και 42%) και εμπλουτίζουν την πολιτιστική ζωή της (51% και 54%).

Όσο και αν είναι πιθανό να μεροληπτούν σ' ένα βαθμό οι μετανάστες υπέρ της θετικής παρουσίας τους στην Ελλάδα, εντούτοις φαίνεται ότι η στάση τους είναι πιο ισορροπημένη και πιο κοντά στην πραγματικότητα σε σχέση με τη μεροληψία των περισσότερων Ελλήνων εναντίον τους.

«Η ελληνική ταυτότητα οικοδομήθηκε πάνω στο τρίπτυχο της κοινής καταγωγής, των κοινών παραδόσεων και του κοινού θρησκευάτος. Όταν μετά την κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ τη δεκαετία του '90 ξεκίνησε η μαζική εισροή μεταναστών στην Ελλάδα, ήρθαν στη χώρα μας μετανάστες με διαφορετικές παραδόσεις, πολιτισμό και θρήσκευμα, κάτι που σηματοδοτήθηκε στο φαντασιακό της ελληνικής κοινωνίας σαν απειλή.

»Η αντίληψη των μεταναστών σαν απειλή ήταν ξεκάθαρη στην κοινοβουλευτική συζήτηση των αρχών της δεκαετίας του '90 σχετικά με τον πρώτο σχετικό νόμο, που είχε στόχο την ανάσχεση της μεταναστευτικής ροής. Μόνο στις αρχές της δεκαετίας του 2000, μια περίοδο σχετικής ευημερίας, άρχισε να εκφέρεται πιο ισορροπημένος λόγος και η συζήτηση πλέον να επικεντρώνεται γύρω από την ενσωμάτωση των μεταναστών.

»Με την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης, επανήλθε με ένταση στο προσκήνιο η αντίληψη που θεωρεί τους μετανάστες απειλή», επισημαίνει στην «Εφ.Συν.» ο ερευνητής του ΕΚΚΕ Άγγελος Τραμουντάνης, μέλος της ερευνητικής ομάδας.

Η πραγματικότητα

Ωστόσο, τα στοιχεία της οικονομικής ανάλυσης δεν συνηγορούν ότι αποτελούν πράγματι απειλή για την οικονομία οι μετανάστες. Αντιθέτως,

«Οι έρευνες από τις αρχές της δεκαετίας του '90 έχουν τονίσει το θετικό αντίκτυπο της μετανάστευσης στην Ελλάδα, καθώς οι μετανάστες βοηθούν, μεταξύ άλλων, και στη δημιουργία θέσεων εργασίας. Κι αυτό γιατί ο κύριος μεταναστευτικός πληθυσμός χρησιμοποιήθηκε σε ανειδίκευτες θέσεις εργασίας, με αποτέλεσμα να αυξηθεί η παραγωγή. Όταν αυξάνεται η παραγωγή, χρειάζεται πιο εξειδικευμένο δυναμικό για να μπορεί να την εκμεταλλευτεί στη συνέχεια, και αυτές τις θέσεις υψηλότερης ειδίκευσης τις καταλαμβάνουν Έλληνες.

«Ο ανταγωνισμός μεταξύ Ελλήνων και μεταναστών και το επιχείρημα ότι οι μετανάστες παίρνουν τις δουλειές επειδή δέχονται φτηνότερα μεροκάματα ισχύει μόνο για μικρό μέρος του πληθυσμού. Από τις δεκαετίες του '80 και του '90, οι νεότεροι σε ηλικία Έλληνες άρχισαν να αποφεύγουν τις θέσεις χαμηλής ειδίκευσης, χαμηλού κύρους και χαμηλής αμοιβής, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί έλλειψη στις συγκεκριμένες θέσεις, τις οποίες κάλυψαν σε μεγάλο βαθμό οι μετανάστες.

«Είναι επίσης λάθος ότι οι μετανάστες δημιούργησαν τη μαύρη εργασία. Η ελληνική οικονομία ήταν έτσι δομημένη ώστε, πριν την κρίση, περίπου το ένα τέταρτο του ΑΕΠ οφειλόταν στη μαύρη εργασία. Οι μετανάστες ενσωματώθηκαν στο υπάρχον οικονομικό και κοινωνικό πλαίσιο, δεν το δημιούργησαν», σημειώνει ο κ. Τραμουντάνης.

Δεν υπάρχουν πρόσφατα στοιχεία που μπορούν να αποτυπώσουν με βεβαιότητα τι ισχύει την περίοδο της παρατεταμένης οικονομικής κρίσης. Ωστόσο, η Έρευνα Εργατικού Δυναμικού του 2010 έδειξε ότι για πρώτη φορά η ανεργία των μεταναστών ξεπέρασε την ανεργία των γηγενών.

«Σε περιόδους οικονομικής κρίσης, οι πιο ευάλωτοι βιώνουν πιο έντονα τα συμπτώματα της κρίσης. Ενώ οι γηγενείς έχουν συνήθως την συνδρομή της οικογένειας και του ευρύτερου συγγενικού και φιλικού κύκλου, οι μετανάστες μπορεί να μην έχουν παρόμοια υποστήριξη.

«Το ζήτημα όμως είναι πως, όταν σε περιόδους οικονομικής ευημερίας δεν έχει τονιστεί αρκετά στον δημόσιο λόγο η θετική συνεισφορά των μεταναστών στην οικονομική ανάπτυξη, αλλά αντιθέτως έχουν υποδειχτεί ως υπαίτιοι δεινών, είναι λογικό να αναμένουμε ότι σε περίοδο οικονομικής κρίσης θα ενισχυθούν οι αρνητικές αντιλήψεις και τα στερεότυπα», επισημαίνει ο ερευνητής.

Λαϊκισμός: το μεγαλύτερο εμπόδιο στην αντιμετώπιση του προβλήματος

Το μόνο σίγουρο είναι ότι η επικράτηση των ξενοφοβικών δοξασιών διευκολύνει το έργο όσων επιδιώκουν να συντηρούν τις διακρίσεις και να κρατούν στο περιθώριο τους μετανάστες, καταφεύγοντας συχνά στην πιο ωμή βία, ενώ οδηγεί σε καθυστερήσεις και αγκυλώσεις κατά τη χάραξη και εφαρμογή πολιτικών κοινωνικής ένταξης, είτε πρόκειται για το πρόγραμμα φοίτησης των προσφυγόπουλων στα σχολεία είτε για τη φιλοξενία των προσφύγων σε ανθρώπινες συνθήκες στον οικιστικό ιστό, είτε για τις στρεβλώσεις της κράτησης προς απέλαση, την χορήγηση αδειών διαμονής και την απόδοση ιθαγένειας.

Οι ξενοφοβικές δοξασίες δεν εντοπίζονται μόνο στον χώρο της Δεξιάς και της Ακροδεξιάς και, σε ένα βαθμό, του ακραίου κέντρου, αλλά δυστυχώς και σε πολιτικές δυνάμεις που μας έχουν συνηθίσει σε ένα λόγο που μόνο ξενοφοβικός δεν μπορεί να χαρακτηριστεί.

Η κίνηση της κυβέρνησης να χρηματοδοτήσει από τα παράβολα των αδειών διαμονής των μεταναστών τις αποζημιώσεις των ιδιοκτητών της Λέσβου για τις όποιες ζημιές υπέστησαν από την προσφυγική ροή, όπως και οι πρόσφατες δηλώσεις του υπουργού Μεταναστευτικής Πολιτικής, Γιάννη Μουζάλα, στο Ελληνικό σχετικά με την υποτιθέμενη προνομιακή μεταχείριση των προσφύγων σε σχέση με τους Έλληνες, αντανakλούν κι αυτές τις ξενοφοβικές αντιλήψεις της πλειονότητας, όπως δείχνει η έρευνα, και εντέλει δυναμιτίζουν την ίδια τη δυνατότητα σωστής διαχείρισης του ζητήματος.

«Γίνεται σήμερα πολύ μεγάλη συζήτηση για την ένταξη ενός πολύ μικρού σε απόλυτους αριθμούς προσφυγικού πληθυσμού, της τάξης των 60-65 χιλιάδων διασπαρμένων σε όλη την επικράτεια. Ακόμη και κανείς να μην έφευγε για την υπόλοιπη Ευρώπη, υπό φυσιολογικές συνθήκες θα μπορούσε να ενταχθεί γρήγορα και αποτελεσματικά. Για να έχουμε μέτρο σύγκρισης, πριν την κρίση ζούσαν στην Ελλάδα 600 χιλιάδες μετανάστες από την Αλβανία.

«Η απειλή δεν προέρχεται από την προσφυγική ροή. Προέρχεται από το γεγονός ότι είναι δύσκολο να εφαρμοστούν πολιτικές ενσωμάτωσης σε ένα περιβάλλον οικονομικής κρίσης και αύξησης του λαϊκισμού», επισημαίνει ο κ. Τραμουντάνης.

• Η έρευνα έγινε σε δείγμα 1.332 ατόμων (827 Ελλήνων και 505 μεταναστών) από τις 19 Μαΐου 2016 μέχρι τις 28 Ιουλίου 2016 σε όλα τα μεγάλα αστικά κέντρα της Ελλάδας, με τη χρήση ερωτηματολογίου σε πρόσωπο με πρόσωπο συνεντεύξεις.